

HelseDirektoratet

HelseDirektoratets arbeid med velferdsteknologi og etikk

Kjersti Hillestad Hoff

Seniorrådgiver, HelseDirektoratet

Fagrapport om implementering av velferdsteknologi i de kommunale helse- og omsorgstjenestene 2013-2030

Oppdraget

- Oppdragsgiver: Helse- og omsorgsdepartementet
- Oppfølging av NOU 2011:11 «Innovasjon i omsorg» og forslaget om en Teknoplan 2015
- **Oppdraget:**
 - Faglig grunnlag og praktisk opplegg for implementering av velferdsteknologi i de kommunale omsorgstjenestene
 - Vurdere om det er behov for særskilt lovregulering av området og hvordan dagens regelverk i så fall bør endres og komme med forslag til konkret utforming

Hovedkonklusjoner

- Velferdsteknologi gir et mulighetsrom som bør tas i bruk
- Implementering av velferdsteknologi forutsetter kommunal tjenesteinnovasjon
- Behov for en nasjonal satsing basert på kommunale forutsetninger
- Behov for klarere lovregulering og åpning for bruk av lokaliseringshjelpemidler overfor personer uten samtykkekompetanse

Samfunns mål for velferdsteknologi anno 2020

- Velferdsteknologiske løsninger er allment etterspurt og anskaffes når mennesker selv skal tilrettelegge for egen alderdom og som løsninger for økt livskvalitet, mestring av eget liv og økt selvstendighet.
- Velferdsteknologi har gjort de kommunale helse- og omsorgstjenestene godt rustet til å møte fremtidens utfordringer med brukertilpassede tjenester.

Velferdsteknologi og etikk

Vurdering av etisk forsvarlighet:

- Grad av frihetsinnskrenkning
- Grad av ubehag/ belastning
- Tiltakets varighet
- Situasjonen tiltaket benyttes
- Nødvendighet
- Formålstjenlighet

Etiske dilemmaer ved bruk av velferdsteknologi

- Rasjonelle tjenester vs. pasientens/ brukerens behov, ønsker, preferanser
- Teknologi erstatter menneskelig kontakt / kompetanse
- Trygghet eller overvåkning

Muligheter og begrensninger etter dagens rettstilstand

- Helse- og omsorgstjenesteloven

Kommunen har plikt til å tilby nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester

- Pasient- og brukerrettighetsloven

Pasienter/ brukere har rett til nødvendige helse- og omsorgstjenester

Rettslige skranker for å ta velferdsteknologi i bruk

- Utgangspunktet:
 - Individets frie selvbestemmelsesrett
- «Inngrep» krever et rettsgrunnlag:
 - Informert og gyldig samtykke
 - Lovbestemmelse

Lovgrunnlag for velferdsteknologi - helsehjelp

- Hovedregel om samtykke lovfestet for helsehjelp
- Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-6

Helsehjelp til personer uten samtykkekompetanse som **ikke øver motstand**

Hjemmel for lokaliseringshjelpemidler?

- Pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A

Helsehjelp til personer uten samtykkekompetanse som **øver motstand**

Ikke hjemmel for lokaliseringshjelpemidler

Lovgrunnlag for velferdsteknologi – omsorgstjenester

- Helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9 for psykisk utviklingshemmede

Inngripende tiltak som ledd i helse- og omsorgstjenester
(personlig assistanse, praktisk bistand, støttekontakt, avlastning mm)

- Hjelpeverge

Kan hjelpeverge samtykke til bruk av lokaliseringshjelpemidler?

Behov for klarere rettslig regulering

- Fragmentert lovverk
- Uklare lovgrunnlag
- Inngripende tiltak bør ha klart lovgrunnlag

Anbefalinger - lovendringer

- Ny bestemmelse i helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 3:
 - Varsling- og lokaliseringshjelpemidler overfor personer uten samtykkekompetanse som ikke motsetter seg bruk.
- Endringer i pasient- og brukerrettighetslovens kapittel 4A:
 - Endrer fra varslingsystemer til varslings- og lokaliseringssystemer.